

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เพราะเป็นวิธีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการดำรงชีวิตให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ การเรียนมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้น เฉพาะในสถานศึกษา และการเรียนรู้มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กเท่านั้น แต่การเรียนรู้ต้องเกิดกับทุกคนได้ในทุกแห่ง ถ้าได้รับการพัฒนาอย่างครอบคลุมเหมาะสมและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 26) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครู ในฐานะเป็นบุคคลสำคัญ ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม และประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีด้านต่างๆ มีความเจริญรุดหน้า การเรียนรู้สิ่งต่างๆ จะไม่ถูกจำกัดอยู่เฉพาะแต่ในห้องเรียนและครูเท่านั้น เพราะจะมีช่องทางในการเรียนรู้ได้หลายช่องทาง หลายวิธี โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ครูจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน มิเช่นนั้นการใช้ชีวิตการเป็นครู ก็อาจจะไม่ดำเนินต่อเนื่องไปได้อย่างราบรื่น สามารถอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพนี้ได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ กระบวนการผลิตและการพัฒนาครูต้องกระทำอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานั้น สามารถดำเนินการได้ อย่างทั่วถึงต่อกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการพัฒนาจึงควรมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ เพื่อนช่วยเพื่อน การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย การไปศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น การเข้ารับ การฝึกอบรม หรือการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น การรับฟังหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา การเรียนรู้ ผ่านระบบเครือข่ายทางไกล การศึกษาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548) การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานที่ดีขึ้นตลอดจนมีเจตคติที่ดี

ในการทำงาน เดล (Dale, 1956, หน้า 255) ได้กล่าวถึงชุดฝึกอบรมเป็นสื่อใช้ในการฝึกอบรม (Training Media) ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมกับครูยุคปฏิรูปการศึกษา นับว่าเป็นปัจจัยที่นำความสำเร็จมาสู่การฝึกอบรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งคือการใช้กิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาและการใช้วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งหมายถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ สิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการฝึกอบรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะช่วยสร้างเสริมความเข้าใจอย่างดียิ่ง เพราะวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนมีคุณค่า คือ ก่อให้เกิดประสบการณ์ทางรูปธรรมมากขึ้นทำให้ผู้เข้ารับกรฝึกอบรมเกิดความสนใจ เพิ่มพูนและพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการทางความคิดที่ต่อเนื่องกัน และท้ายสุดคือให้ประสบการณ์ที่เป็นจริง ชุดฝึกอบรม(Training Packages) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการฝึกอบรมเพื่อการศึกษาค้นคว้าของคุณ ผู้ศึกษาซึ่งเป็นครูโรงเรียนเชิงของวิทยาคม ได้เห็นความสำคัญของการใช้ชุดฝึกอบรมว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะนำมาอบรมครูให้มีความรู้ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

โรงเรียนเชิงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนในฝัน (Lab School Project) ซึ่งลักษณะของโรงเรียนในฝัน มุ่งเน้นนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการเผยแพร่สื่อการเรียนการสอนให้แพร่หลายรวดเร็วยิ่งขึ้น เครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ผลิตและพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนในฝันที่นิยมใช้คือระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) ซึ่ง มูเดิ้ล เป็นโปรแกรมสำหรับผู้สอนสร้างหลักสูตรและเปิดสอนบนเว็บไซต์ ผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ต สามารถนำไปใช้ได้ มหาวิทยาลัย โรงเรียน สถาบัน หรือครูสอนพิเศษ สำหรับนักเรียนเข้าเรียนรู้ตามลำดับ ตามช่วงเวลา ตามเงื่อนไขที่ผู้สอนได้จัดเตรียมอย่างเป็นระเบียบ หรือวัดผลการเรียนได้อัตโนมัติ โปรแกรมมีลักษณะเป็นซอฟต์แวร์ระบบเปิด (Open Source) ภายใต้ข้อตกลงของจีพีแอล (General Public License) แต่ปัจจุบันครูในโรงเรียนเชิงของวิทยาคม ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้มูเดิ้ล ในการจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ยังมีน้อย ดังนั้นทางโรงเรียนจึงมีนโยบายที่จะจัดฝึกอบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยมูเดิ้ล แต่มีปัญหาจำกัดในด้านเวลาของการอบรม เพราะครูแต่ละคนมีชั่วโมงว่างไม่ตรงกัน อีกทั้งทางโรงเรียนมีนโยบายที่จะไม่ใช้เวลาราชการในการจัดอบรม จึงต้องหารูปแบบใหม่เพื่อใช้ในการอบรมที่ไม่ต้องจำกัดด้านเวลาและสถานที่ การฝึกอบรมครูต้องมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเปลี่ยนจากที่ครู

ต้องเข้าอบรมพร้อมกัน และมีผู้บรรยายหรือผู้สอน มาเป็นการฝึกอบรมที่ผู้เข้าอบรมต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการอบรมที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การฝึกอบรมผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เป็นการอบรมที่สามารถออกแบบรูปแบบการอบรมให้ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และมีผลต่อการเรียนรู้ และความคิดของผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2542) การฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึกอบรมที่นำคุณสมบัติของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้สนับสนุนการฝึกอบรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการฝึกอบรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ครูสามารถฝึกอบรมได้ด้วยตนเอง ฝึกอบรมได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา อีกทั้งเป็นสื่อที่เบ็ดเสร็จในตัว ทำให้ผู้ฝึกอบรมสามารถเลือกศึกษาหาความรู้จากชุดฝึกอบรมได้ตามความต้องการ

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล ขึ้น และผลการใช้ชุดฝึกอบรม รวมทั้งศึกษาความคงทนในการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรม โดยมีคำถามการวิจัยว่าชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือไม่ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้จากชุดฝึกอบรมไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคงทนในการเรียนรู้ที่ได้จากชุดฝึกอบรมหรือไม่ ซึ่งความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม
2. เพื่อติดตามผลการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ที่ได้จากชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลสำหรับการพัฒนาชุดฝึกอบรบด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.1 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน มีคุณสมบัติดังนี้

เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน จำนวน 3 คน ด้านวิจัย จำนวน 6 คน และผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องของการบริหารจัดการการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินผล จำนวน 1 คน ทำหน้าที่ตรวจพิจารณาความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหากิจกรรมของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรบด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม

1.2 ครูผู้สอนโรงเรียนเชียงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำนวน 27 คน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลสำหรับฝึกอบรบและติดตามผลการใช้ชุดฝึกอบรบ

ครูผู้สอนโรงเรียนเชียงของวิทยาคม จำนวน 27 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดย มีคุณสมบัติคือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความต้องการที่จะสร้างบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยโปรแกรมมูเดิ้ล และเข้ารับการฝึกอบรบด้วยความสมัครใจ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล โดยแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยย่อย ดังนี้ การสร้างและจัดการรายวิชา การสร้างและจัดการการบ้าน การสร้างและการจัดการกระดานเสวนา การสร้างและการจัดการห้องเสวนา การสร้างและการจัดการแหล่งข้อมูล การสร้างและการจัดการแบบทดสอบ การจัดการระบบโดยผู้สอน

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ได้แก่

4.1 การติดตามผลการใช้ชุดฝึกอบรบด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการของมูเดิ้ล

4.2 ความคงทนในการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรบด้วยตนเอง บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง การฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น โดยมีเนื้อหาของการฝึกอบรมที่จำแนกออกเป็นหน่วยย่อยๆ ในรูปแบบสื่อประสม (Multimedia) และจัดลำดับตามความยากง่ายอย่างเป็นระบบและสัมพันธ์กันอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ เนื้อหา แบบฝึกหัดประจำหน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบ หลังฝึกอบรม มีการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เข้ารับกาฝึกอบรมสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง ครูผู้สอนโรงเรียนเชียงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติ คือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความต้องการที่จะสร้างบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยโปรแกรมมูเดิ้ล และเข้ารับการฝึกอบรมด้วยความสมัครใจ

3. มูเดิ้ล (Moodle) หมายถึง (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) เป็นโปรแกรมระบบเปิด (Open Source) ที่มีระบบบริหารจัดการบทเรียน ที่รองรับกลุ่มผู้ใช้งาน 3 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบ ผู้สอน และผู้เรียน โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาเป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม มีเนื้อหาการฝึกอบรมในส่วนของผู้ดูแลบริหารจัดการระบบ การจัดการรายวิชา การจัดการ การบ้าน แบบทดสอบ กระดานเสวนา ห้องสนทนา และการจัดการข้อมูลนักเรียน

4. ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง ผลของคะแนนกระบวนการและคะแนนหลังฝึกอบรม เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล ตามเกณฑ์ 90/90

90 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นค่าร้อยละ 90 ของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดทำหน่วยระหว่างการฝึกอบรม

90 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นค่าร้อยละ 90 ของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังฝึกอบรม

5. ผลการใช้ชุดฝึกอบรม หมายถึง การติดตามผลการนำความรู้ของครู ที่ผ่านการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบจัดการเรียนการสอนมูเดิ้ล นำความรู้หลังการฝึกอบรมไปสร้างบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งประเมินจาก แบบติดตามผลที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น

6. ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ที่ยังคงอยู่ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนโมเดิร์น สำหรับครูโรงเรียนเชิงของวิทยาคม ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบความรู้ หลังเสร็จสิ้น การฝึกอบรมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เว้นระยะห่าง 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบทดสอบความรู้ฉบับเดิม ซึ่งความคงทนจะยังคงอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนโมเดิร์น มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับ 3
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนโมเดิร์น มีความคงทนในการเรียนรู้